

HANDLEIDING 'GESPREK OP VOETEN'

Het is voor leerlingen vaak spannend om in het openbaar voor je mening uit te komen. Met name over gevoelige en moeilijke maatschappelijke thema's en polariserende onderwerpen. Aan de andere kant kan het voor docenten soms lastig zijn om de meningen van alle leerlingen in de klas boven tafel te krijgen. Met 'Gesprek op voeten' van [Deep Democracy](#) kunnen alle leerlingen, zowel verbaal als non-verbaal, hun stem laten horen.

'Gesprek op Voeten' is een actieve, verkennende dialoogvorm. Leerlingen bewegen zich vrij door een lege ruimte. Tijdens deze bewegingen gaan ze met elkaar in gesprek. Als docent neem je de rol aan van neutrale facilitator, met als doel om snel verschillende invalshoeken en benaderingen van een bepaald thema naar boven te krijgen en iedereen actief bij het gesprek te betrekken. Zodat iedereen aan het woord komt en iedereen gehoord wordt.

Doelen

- › Leerlingen gaan met elkaar in gesprek, ook leerlingen die je anders niet hoort;
- › Leerlingen leren luisteren naar verschillende invalshoeken, en voelen zich gehoord;
- › Je bereikt een bepaalde vorm van consensus en/of overeenkomst binnen een groep of klas

Benodigheden

- › Voldoende lege ruimte, zodat jouw groep of klas zich vrij kan bewegen;
- › Een neutrale houding van jou, als facilitator;
- › Een door de groep gedragen stelling (die maak je samen) of meerdere stellingen.

Duur

Minimaal 20 minuten, uit te breiden tot 60 minuten

Stap voor stap

Stap 1: Vertel leerlingen wat jullie gaan doen. Vertel dat jullie een nieuwe werkvorm uit gaan proberen, zodat jullie op een andere en originele manier met elkaar in gesprek kunnen gaan. Vertel dat ze hiervoor niet op hun stoel kunnen blijven zitten.

Stap 2: Zet de tafels en stoelen aan de kant en ga in de lege ruimte staan.

- Stap 3:** Vertel dat jullie zo in gesprek gaan over een stelling. Die stelling gaan jullie zo samen bedenken. Maar spreek eerst nog even gespreksregels af. Bijvoorbeeld: hoe willen we met elkaar omgaan? Hoe gaan we naar iedereen luisteren? Benadruk dat alle meningen er mogen zijn; er zijn geen goede of foute meningen. Leg uit dat ze niet pratend op elkaar mogen reageren en dat het de bedoeling is dat iedereen beweegt.
- Stap 4:** Maak of kies een stelling waar iedereen het over wil hebben. Bijvoorbeeld: “Alle vluchtelingen zijn welkom”, “Zwarte Piet moet zwart blijven,” “In Nederland zijn alle geloven gelijk” of: “Homoseksualiteit is heel normaal.” Let op: dit hoeft niet de mening van de klas te zijn, hier gaan jullie het vervolgens over hebben.
- Stap 5:** Noem nog één keer luid en duidelijk de gekozen stelling en/of schrijf deze op het bord.
- Stap 6:** Vraag aan de groep wie zijn/haar mening hierover wil geven. Vraag de leerling om zijn/haar inbreng te beginnen met: “Ik vind dat...” Bijvoorbeeld: “Ik vind dat alle vluchtelingen welkom zijn, want ze hebben een veilige omgeving nodig.”
- Stap 7:** Nu gaan leerlingen bewegen. Vraag leerlingen die het met de ingebrachte mening eens zijn om bij de desbetreffende leerling te gaan staan. Leerlingen die het hier niet mee eens zijn, gaan aan de andere kant staan. Leerlingen die zich hier deels in kunnen vinden, gaan ergens in het midden staan (zelf in te vullen).
- Stap 8:** Ga het gesprek aan met de klas:
- Nodig drie leerlingen uit om hun mening te delen. Kies ten minste één leerling die het helemaal eens is, een die het een beetje eens is en een die het niet eens is. Ga te allen tijde naast de inbrenger van de mening staan. Herhaal of vat zo nodig de mening samen. Check je samenvatting bij de inbrenger.
 - Zie je dat alle leerlingen een beetje bij elkaar blijven hangen en niet/nauwelijks bewegen, stel dan de vraag: “Wie vindt wat anders?” Vervolgens vraag je leerlingen om alsnog te bewegen en herhaal je wat bij a) is genoemd.
- Stap 9:** Dit proces herhaal je een aantal keer, totdat verschillende meningen, invalshoeken en benaderingen aan bod zijn gekomen. Vervolgens zijn er wederom twee scenario's:
- Mocht er een leerling (of meerdere leerlingen) zijn die ca. drie keer met een mening kom(en)t die niet gedeeld wordt door de rest van de klas, geef aan dat hij/zij in de minderheid is (zijn). Bespreek dat dit (mogelijk) niet fijn voelt en vraag hem/haar/hen wat hij/zij nodig heeft (hebben) om toch mee te gaan in de meerderheidsstem. Vervolgens voeg jij als neutrale facilitator de stem van de minderheid toe aan de meerderheidsstem. Bijvoorbeeld: “Ik vind dat alle vluchtelingen welkom zijn, zolang we goed opletten dat er geen terroristen binnenkomen.” Of, als de mening in de klas andersom is: “Ik vind dat vluchtelingen niet welkom zijn, tenzij ze echt kunnen aantonen dat ze vluchten voor geweld.” Zo verenig je de twee meningen met elkaar en voelt iedereen zich gehoord.
 - Voel je dat er twee kampen zijn en je geen meerderheidsstem bereikt, maar eerder twee polariteiten (bijvoorbeeld: aan de ene kant leerlingen die vinden dat alle vluchtelingen altijd welkom zijn en aan de andere kant leerlingen die vinden dat vluchtelingen “in de regio” opgevangen moeten worden) dan raden wij je aan om deze werkvorm te vervolgen met de werkvorm [Twist!](#). Met [Twist!](#) Laat je leerlingen luisteren naar verschillende meningen en ontdekken leerlingen dat klasgenoten om diverse redenen

betekenis toedichten aan verschillende argumenten. Bij [Twist!](#) Gaat het niet om gelijk krijgen of een consensus bereiken, maar juist om het geven van zoveel mogelijk voor- en tegenargumenten. Totdat alle argumenten op zijn en leerlingen beseffen dat er nog veel meer meningen en houdingen mogelijk zijn dan zij zelf (alleen) kunnen bedenken.

Stap 10: Rond het gesprek af. Bedank leerlingen voor hun mening en zet de tafels en stoelen weer terug, óf bespreek een volgende stelling. Dit kun je zo vaak herhalen als je wilt.

Handige tips bij het spelen van 'Gesprek op voeten'

- › Als je 'Gesprek op voeten' voor het eerst doet, kies dan voor een relatief eenvoudige stelling of onderwerp als: gaan we dit jaar op kamp naar het strand of naar het bos? Op deze manier leren zowel jij als leerlingen eerst de werkvorm kennen, voordat je het uitbouwt naar meer ingewikkelde onderwerpen of stellingen.
- › Wanneer er maar weinig diversiteit zit in de meningen en je regelmatig dezelfde meningen hoort, kun je ervoor kiezen om zelf een andere mening in de groep te gooien, om op zo'n manier meer diversiteit in het gesprek te genereren.
- › Leg uit dat het niet erg is als je ineens wisselt van mening. Dat is juist goed, want dat betekent dat je open staat voor meerdere perspectieven en je op zoek gaat naar het grijze i.p.v. naar het zwart-witte binnen je eigen mening en/of dit debat. Dat is júst de bedoeling van deze dialoogvorm!